

Prenumeruokite „Pasaulio lietuvių“ ir būkite Pasaulio lietuvių bendruomenės dalimi! „Pasaulio lietuvis“ – tai:

1 naujienos apie pasaulio lietuvių bendruomenių gyvenimą, renginius ir veiklą 41 krašte;

2 pasakojimai apie lietuvių kultūrinį palikimą už Lietuvos ribų;

3 analitiniai straipsniai apie lietuvių išėmimą jos gyvenimą ir jos ryšius su Lietuva;

4 interviu su įžymiais užsienio lietuviais;

5 straipsniai apie lietuvių švietimą ir tautinės tapatybės išsaugojimą.

„Pasaulio lietuvis“ – tai jau 50-tus metus skaičiuojantis Pasaulio lietuvių bendruomenės gyvenimo metraštis.
„Pasaulio lietuvis“ – jūsų nuolatinis ryšys su tūkstančiais lietuvių puoselėjančių tėvynainių visame pasaulyje.

Prenumeruokite jau dabar!

Vardas, pavardė....., įmonė

adresas

ZIP/indeksas, miestas / valstija

valstybė....., el. pašto adresas.....

ŠĮ KVITĄ SIŪSTI ADRESU:

JAV, KANADA IR KITI KRAŠTAI: Vytenis Vilkas („Pasaulio lietuvis“), 22343 Cardiff Drive, Saugus, CA 91350, USA (su apmokėtu čekiu)

• garbės prenumerata – 90 USD • paprasta prenumerata – 63 USD • prenumerata į Lietuvą – 36 USD

AUSTRALIJA: Antanas V. Kramilius OA M, JP, 83 Queen Street, Canley Heights, N.S.W. 2166, Australia (su apmokėtu čekiu)

• garbės prenumerata – 93 AUD • paprasta prenumerata – 60 AUD • prenumerata į Lietuvą – 32 AUD

EUROPA IR LIETUVA: PLB atstovybė, Gedimino pr. 53-212, LR Seimo III rūmai, LT-01109 Vilnius, Lietuva arba el. paštu plbav@lrs.lt

• garbės prenumerata – 65 EUR • paprasta prenumerata – 45 EUR • prenumerata į Lietuvą – 26 EUR

• paprasta prenumerata Lietuvoje užsakant iš Lietuvos – 60 Lt.

Informacija pavedimui atlikti:

Gavėjas – PLB atstovybė Lietuvoje

Sąskaitos Nr. LT76 7300 0101 2423 6579

Bankas – AB „Swedbank“

Banko adresas: Konstitucijos pr. 20A, 03502 Vilnius

Banko kodas 73000

SWIFT kodas HABALT22

Už „Pasaulio lietuvių“ prenumeratą jau galima atsiskaityti per

PayPal

Norėdami gauti sąskaitą apmokėjimui, rašykite el. paštu prenumerata@plbe.org.

NAUJIENA!

Nuo šiol galite skaityti elektroninę „Pasaulio lietuvių“ versiją www.lingjob.lt portale.

Vieno numerio kaina – 10 litų. Elektroninės versijos prenumerata metams – 60 litų.

Pasaulio Lietuvos

13

REDAKTORĖS ŽODIS

Karštas nuo įvykių gausos vidurvasaris 5

LIETUVOJE

Užsienio lietuvių reikalų koordinacinės komisijos posėdis 6
 Intelektualiniai lietuvių egzilio istorijos pėdsakai 8
 Užsienio lietuviai balsavo už D. Grybauskaitę ir dešiniuosius 9
 Socialdemokratai ryžosi balsavimui internetu 12
 „Pragmatono“ dalyviai kūrė „Globalios Lietuvos“ idėjos projektus 13

TEMA

Užsienio lietuvių apklausos rezultatai pozityvūs, bet neatspindi darbininkų požiūrio 14

ĮŽVALGOS

Kalbėjimas bangų ritmu 20

AKTUALU

J. Udris: „Tradicinis balsavimas mažiau saugus nei internetinis“ 23
 Knygelės, skatinančios vaikų dvikalbystę 27

SVEČIAS

„Globalios Lietuvos lyderiai“ – profesionalai, dirbantys Lietuvai 29

LIETUVIAI PASAULYJE

Rygoje vyko seminaras užsienio lietuvių mokyklų mokytojams 32
 Baltijos šalių narystės ES ir NATO 10-mečio minėjimas Šveicarijoje 32
 Ansamblis „Grandis“ atvėrė tautinių šokių kraičio skrynią 34
 Atgal į Lietuvą žvilgtelėjo ir Londono lietuviai 36
 Vasario 16-osios gimnazijoje lankėsi Lietuvos finansų ministras 37
 E. Racevičiaus personalinė paroda „Skulptūra“ Berlyne 38
 Lietuvos ambasada Vašingtone: 90 nenutrūkstamo darbo Lietuvai metų 38
 Lietuviškos eilės – iš mažųjų lūpų 39

TRUMPAI

..... 40

DĖMESIO

..... 42

23

29

34

J. Udris:

„Tradicionis balsavimas mažiau saugus nei internetinis“

Pasaulio lietuvių bendruomenė jau keletą metų prašo ir ragina įvesti internetinį balsavimą Lietuvoje. Taip tikimasi padidinti užsienyje balsuojančiųjų skaičių bei palengvinti svetur įsikūrusių rinkėjų dalią.

Deimantė
Dokšaitė

Balsuoti būtų galima tiesiog iš namų, nebereikėtų nei į diplomatinės atstovybes vykti, nei balsuoti paštu. Tačiau internetinio balsavimo klausimas, galima sakyti, beveik visai nejuda iš vietos. „Pasaulio lietuvis“ pabandys kelių straipsnių ciklu daugiau sužinoti apie internetinį balsavimą, kitų šalių patirtį, internetinio balsavi-

mo rėmėjų ir kritikų argumentus. Pirmasis su mumis kalbasi Vyriausiosios rinkimų komisijos narys, internetinio balsavimo šalininkas Jonas Udris.

Dar 2005 metais Seimas, pritardamas Vyriausiosios rinkimų komisijos veiklos ataskaitai, kartu priėmė ir balsavimo internetu rinkimuose ir referendumuose koncepciją, kurios bendraautoriumi buvau ir aš. Joje buvo numatyta Lietuvoje įtvirtinti balsavimą internetu, kaip teisėtą būdą rinkimuose išreikšti savo valią. Tačiau tuo viskas ir pasibaigė. Paskui sekę keletas bandymų, kuriuos siūlė liberalios partijos, įteisinti balsavimą internetu taip ir baigėsi tik pateikus juos. Nepaisant to, kad kiekviena Vyriausybė, pradėdama savo programą, pasižada įteisinti balsavimą internetu, tai neįvyksta. Ir neįvyksta dėl man visiškai nesuprantamų priežasčių. Nesu girdėjęs nė vieno svaraus ir rimto argumento „prieš“. Viskas, ką girdžiu: „Mes dar tam nepasiruošę.“ Kokie yra pasiruošimo kriterijai, aš irgi nežinau. Pavyzdžiui, žinau ir suprantu, kokius kriterijus reikia atitikti Lietuvai norint įsivesti eurą arba kokius kriterijus turi atitikti šalys, norinčios tapti Europos Sąjungos narėmis. Bet kokius reikia atitikti kriterijus, kad tauta būtų pasiruošusi balsuoti internetu, aš nežinau. Nepaisant to, kad pajamų ir turto jau turbūt beveik niekas nebedeklaruoja popieriuje, bankų skyriai užsidaro, nes ten nebeatina žmonės, nes visi naudojami elektronine bankininkyste, jau dabar Registrų centre daugiau operacijų atliekama internetu nei gyvai. Šiuose LR Prezidento rinkimuose jau buvo galima kandidatą palaikyti pasirašant elektroniniu parašu internetu. Technologinės prielai-

dos įsivesti internetinį balsavimą Lietuvoje yra. Infrastruktūra yra, interneto prieinamumas – taip pat, elektroninį parašą turi visi, kas nori jį turėti. Rinkėjų aktyvumas rinkimuose mažėja. Tad aš neįsivaizduoju, kokių dar reikia kriterijų, kad tauta būtų pasiruošusi balsuoti internetu. Gal reikia kokią mingą organizuoti ir pareiklauti? Mūsų politikai labai mėgsta kartoti, kad tauta nepasiruošusi, o kai politikų paklausi, kodėl ji nepasiruošusi, politikai greitai sprunka į kokią nors pasitarimą.

Aš manau, kad politikai bijo,

Nesu girdėjęs nė vieno svaraus ir rimto argumento „prieš“. Viskas, ką girdžiu: „Mes dar tam nepasiruošę.“ Kokie yra pasiruošimo kriterijai, aš irgi nežinau.

kad jų nebeišrinks, jei bus įvestas balsavimas internetu. Nesvarbu, ar dešinieji, ar kairieji, bet visi mano, kad rinkėjai, balsuojantys internetu, rinks tik liberalus. Tačiau Europoje jau yra keletas valstybių, kurios naudoja balsavimą internetu – Estija, Norvegija, Jungtinė Karalystė, Šveicarija, Prancūzijos išeivija. Ir jų patirtis rodo, kad rinkėjai, balsuojantys internetu, renka tuos pačius, kuriuos rinkdavo iki įvedant internetinį balsavimą.

Todėl manau, kad internetinis balsavimas neįvedamas tik iš baimių ir nežinojimo, kaip kiekviena naujovė. Jei kas būtų prieš dešimt metų pasakęs, kad savo telefono ekraną badysi pirštu, būtum nepa-

tikėjęs ir klausęs, kaip aš žinutes rašysiu. Dabar jau nevykėlis tas, kuris turi telefoną su mygtukais.

2011 metų spalį Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas balsavimo internetu įteisinančio įstatymo projektą įvardijo kaip galimai prieštaraujantį Konstitucijai. Prieštaravimo Konstitucijai esmė – balsavimas internetu neužtikrina balsavimo slaptumo. Šis Komitetas Seime labai svarbus ir jo nutarimus gali panaikinti tik Seimo dauguma, t. y. daugiau nei 71 Seimo narys. Panašu, kad tai internetinį balsavimą atitolina dar labiau.

Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas turi teisę pasakyti, kad įstatymo projektas galimai prieštarauja Konstitucijai. Šis Komitetas tokią nuomonę išsakė. Tačiau visi klysta, net ir Seimo komitetai. Rinkimai grindžiami tiesiogine rinkimų teise – slaptu balsavimu. Ką reiškia slaptas balsavimas? Ar tai reiškia, kad aš privalau balsuoti slaptai, ar aš galiu balsuoti slaptai? Gal tik valstybės pareiga yra užtikrinti, kad, jeigu aš noriu balsuoti slaptai, galėčiau taip ir padaryti. Bet jeigu aš nenoriu balsuoti slaptai, tai ir neprivalau. Jeigu rinkimų dieną aš užpildau biuletenį, jį nufotografavau ar iškišęs iš būdelės visiems parodau, ar aš padarau nusikaltimą? Pagal minimą Teisės ir teisėtvarkos komiteto nutarimą išeina, kad taip. Vadinasi, teisiama turėtų būti Valdas Adamkus už tai, kad per vienus rinkimus tyčia ar netyčia parodė, už ką balsavo.

Tačiau taip, šiuo metu šis Komiteto nutarimas yra galiojantis ir tik Seimas dauguma balsų gali jį panaikinti.

Estijoje apie balsavimo slaptumą parašytos daktaro disertacijos. Balsavimo slaptumas yra asmens

konstitucinė teisė, kurią valstybės pareiga yra užtikrinti. Ir balsavimo internetu technologija tai leidžia padaryti ne ką prasčiau nei tradicinis balsavimas. Tačiau yra manančių, kad štai internetu balsuojų namuose, o man už nugaros stovi žmona ir mato, už ką balsuoju, ir taip pažeidžiamas balsavimo slaptumas. Bet tai mano paties reikalas, juk galiu pasirūpinti, kad kambaryje būčiau vienas, jei to noriu.

Internetinio balsavimo kritikai teigia, kad vienu metu nėra įmanoma užtikrinti ir balsavimo slaptumo, ir anonimiškumo, ir tuo pačiu identifikuoti rinkėją.

Žinote, būna tokios spynelės su numeruokais. Jos kodą žinote jūs, duodate man atrakinimą spynelę ir dėžutę, aš įdedu savo balsą, užrašinu spynelę, bet pats jos atrakinti jau nebegaliu. Ir niekas kitas, nežinodamas skaičių kodo, negali jos atrakinti. Įsivaizduokite rinkimų administratorius prigaminantų spynelių daug – tiek, kiek yra rinkėjų. Jis jas iškabinėja visame mieste. Rinkėjas paima tuščią biuletenį, užpildo jį, pasiima dėžutę, deda balsą į ją ir, paėmęs vieną spynelę, ją užrakina dėžutę, ir prie dėžutės priklijuoja savo vizitinę kortelę, tada atiduoda dėžutę rinkimų administratoriui. Rinkimų administratoriaus nariai nežino viso spynelės kodo, atskiri nariai žino po vieną skaičių. Ir iki rinkimų pabaigos jie to skaičiaus nemato. Sueina visos dėželės, nuimate nuo jų visų vizitines korteles ir sudedate į vieną krūvelę, tokiu būdu suformuojate sąrašą rinkėjų, balsavusių internetu. Tuomet administratoriui lieka krūva dėžučių, jau be vizitinių. Tuomet rinkimų komisijos nariai suveda atskirus skaičiukus, ku-

riuos jie žino, ir dėžutės atrakinamos, ir išimami iš jų balsai. Paaškinau paprastai, bet iš esmės būtent taip veikia internetinis balsavimas.

Labai dažnai internetinį balsavimą kritikuoja ne kas kitas, bet technologijų specialistai, programuotojai, kurie geriausiai suvokia, kaip veikia internetinis balsavimas. Pavyzdžiui, jie teigia, jei Lietuvai internetinio balsavimo modelį kurs kokia nors kompanija, mes automatiškai tapsime nuo jos priklausomi, ta kompanija galės daryti įtaką rinkimams ir pan. Jei žiūrėtume vien iš programinės, technologinės pusės – jie yra visiškai teisūs. Ir tikrai, jei visą procesą atiduotume vienai kompanijai, kaip dažnai daro patys programuotojai – imasi daryti projektus, jei tik vieni patys už viską atsakingi ir kontroliuoja. Tačiau rinkimų organizavimas apima keletą skirtingų sričių ir procese dalyvauja daug žmonių. Šiuo atveju tai būtų programinės

Žmonės nesilaiko taisyklių ir atsitinka tokios nelaimės. Lygiai taip pat rinkimuose, jeigu programuotojų minimas grėsmes perkeltume į dabartinę tradicinę rinkimų sistemą, tai visai negalėtume rengti rinkimų.

įrangos tiekėjas, pats rinkėjas, rinkimų organizatorius, ryšio tiekėjai, elektroninis parašas ir visa su tuo susijusi sistema. Yra pakankamai daug viena kitą kontroliuojančių ir prižiūrinčių

sistemų. Jeigu sukurta teisingai, sistemos vidaus savikontrolės mechanizmai tas rizikas subalansuoja iki priimtinių. Yra teorinė galimybė, kad, kai rinkėjas siuntė savo užrakintą balsą dėžutėje, kažkas ėmė ir visas tas dėžutes nukopijavo, paskui, jau po to, kai rinkimų administratorius surinko kodą, irgi tas kodas nukopijuojamas. Ir tada neva atskleidžiama paslaptis. Bet jei visas procesas atliekamas laikantis procedūrų, tos rizikos išsprendžiamos organizacinėmis priemonėmis. Taip, teoriškai gali paėmęs automobilį ir nuspaudęs greičio pedalą lėkti 200 km per valandą greičiu ir užsimušti. Technologiškai tai yra įmanoma. Ir taip nutinka. Žmonės nesilaiko taisyklių ir atsitinka tokios nelaimės. Lygiai taip pat rinkimuose, jeigu programuotojų minimas grėsmes perkeltume į dabartinę tradicinę rinkimų sistemą, tai visai negalėtume rengti rinkimų. Kadangi dabar mūsų naudojama rinkimų sistema šiuo minimu požiūriu yra tokia nesaugi ir pažeidžiama, kad rinkimų apskritai nebūtų galima rengti. Ir, skirtingai nuo internetinio balsavimo, sistemos nulaužimo atveju nulaužus dabartinę, daug ilgiau užtruktų, kol tai būtų pastebėta. Tik tiek, kad pažeidimus dabartinėje rinkimų sistemoje daryti labai dideliu mastu yra sunkiau, nei darant internetinio balsavimo atveju. Bet internetinio balsavimo saugikliai suveiktų greičiau ir pažeidimas būtų pastebėtas operatyviau nei dabartinėje rinkimų sistemoje.

Kitas internetinio balsavimo kritikų argumentas, kad toks balsavimo būdas labai palankus balsams pirkti, nes papirkinėtojai galėtų vos ne su

kompiuteriu su beveliu internetu prie kiekvieno girtuoklio privažiuoti ir tasai čia pat vietoje už atlygį balsuotų taip, kaip jie pageidautų.

Balsavimo internetu sistema tikrai yra tobula balsams parduoti. Bet labai nepalanki balsams pirkti, todėl, kad balsavimo internetu sistema tokia, kokia ji yra Estijoje, skaičiuoja tik paskutinį balsą. Kadangi balsavimas internetu yra išankstinis balsavimas, nevyksta tą pačią rinkimų dieną, ir rinkėjas gali balsuoti tiek kartų, kiek nori. Kas kartą gali balsuoti skirtingai ir tik paskutinis pasirinkimas bus įskaitytas. Kitaip tariant, gali parduoti savo balsą visiems politikams, o paskui balsuoti, kaip pats nori.

Bet jeigu žmogus pardavinėja savo balsą, matyt, nėra labai pilietiškai susipratęs ir kažin, ar tokiam rinkėjui rūpės.

Jeigu rinkėjas pardavinėja savo balsą, ras būdų, kaip jį parduoti ir per tradiciniu būdu vykstančius rinkimus. Internetinė rinkimų sistema tiek pat tinkama balsų pirkimui kaip ir dabartinė. Žinoma, patikrinimo galimybės kitos, bet juk gali tam pasidavėliui liepti už širmos nufotografuoti telefonu biuletenį, kad matytum, kad jis balsavo tikrai už tą, už ką buvo lieptas. Jau girdžiu kritikus aiškinant, kad papirkinėti tradiciniuose rinkimuose sunkiau, reikia daugiau žmonių, organizuoti. Tačiau bet kuriuo atveju reikia organizuoti. Jeigu yra tokie, kurie linkę parduoti savo balsą, tai jie tą darys bet kuriuo atveju.

Siūlėte išbandyti internetinį balsavimą savivaldos rinkimuose, vienoje kaimiškoje ir vienoje miesto apygardoje. Konservatorius Paulius Saudargas internetinį balsavimą

pirmiausia siūlė išbandyti su užsienio lietuviais.

Su užsienio lietuviais lengviausia bandyti, nes jie mažiausiai skundžiasi.

Gal mažiausiai girdisi, nes iš toliau skundžiasi? Kaip manote, ar P. Saudargo siūlymas išbandyti internetinį balsavimą užsienyje yra geras, ar blogas?

Balsavimo internetu sistema veiks lygiai taip pat gerai visur. Nemačiau jokio skirtumo, kur ją bandyti, Lietuvoje ar su užsienio lietuviais. Problema galėtų būti nebent techninio pobūdžio, nes gal ne taip daug užsienio lietuvių turi arba naudojami elektroniniu parašu.

Jeigu rinkėjas pardavinėja savo balsą, ras būdų, kaip jį parduoti ir per tradiciniu būdu vykstančius rinkimus. Internetinė rinkimų sistema tiek pat tinkama balsų pirkimui kaip ir dabartinė.

Kita vertus, mes patys dar neturime technologinio internetinio balsavimo sistemos sprendimo.

Kaip aš sakau, galima gerai, greitai ir pigiai, bet rinktis galima tik du iš šių trijų. Jeigu norime greitai ir gerai, tai tikrai nebus pigu. Pavyzdžiui, jei būsimiems savivaldos rinkimams norėtume paleisti pilotinį balsavimą internetu, tai tikrai bus brangu, nes laiko likę nedaug. Vadinasi, artimiausius savivaldos rinkimus jau galime pamiršti. Artimiausi kiti lieka Seimo rinkimai.

Bet niekas nenori bandyti internetinio balsavimo per Seimo rinkimus.

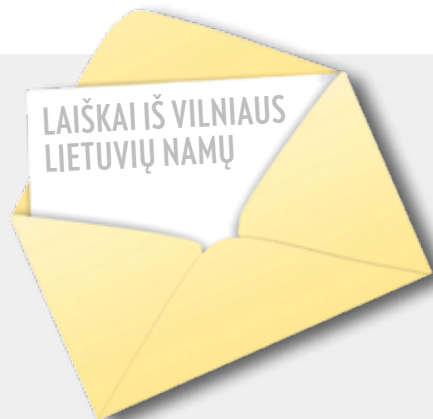
Būtent. Internetinio balsavimo Lietuvoje nėra, nes nėra politinės valios tam įteisinti. Kai norima pastatyti geležinkelį, terminalą pastatome. Vadinasi, kai norime, galime. Kaip vienas garsus žmogus yra pasakęs: „Šį pasaulį sukūrė žmonės, ne ką gudresni nei jūs ir aš.“ Tačiau – tik politinio apsisprendimo klausimas.

Aš manau, kad mums galėtų pavykti pradėti nuo paprastesnio dalyko – nuo savivaldybių gyventojų apklausų. Vietos savivaldos įstatymas leidžia daryti tokius mini referendumus savivaldybei svarbiais klausimais. Ir tos apklausos gali būti anonimiškos. Tai būtų gera pradžia. Pavyzdžiui, marijampoliečių būtų galima paklausti, ar jie nori dar vieno tilto per Šešupę, klaipe diečių galima paklausti, ar jie nori tilto į Neringą, vilniečių – ar griauti statulas nuo Žaliojo tilto ir pan. Be to, internetinį balsavimą galima išbandyti ne tik rinkimų metu, bet ir per patariamuosius referendumus. Kitaip tariant, galima sistemą išbandyti nebūtinai rinkimuose, o tuomet rinkimuose jau iškart naudoti išbandytą gerą produktą.

Nes kitaip, jei testuoti būtina per rinkimus ir greičiausiai tik savivaldos, tai internetinio balsavimo neturėsime dar kokius dešimt metų?

Taip. Klausimas gal nebent toks, kad kiek Lietuvai priešiškos jėgos mes pinigų į tokius mažiau svarbių klausimų referendumus ar apklausas, kad jas sužlugdytų ar pakreiptų norima jiems linkme. Bet tai tik teoriniai argumentai „prieš“.

Europa ir visas progresyvus pasaulis eina tuo keliu. Tiesa, kai kurios valstybės pristabdė tą procesą, kaip antai Vokietija. Visgi, manau, kad internetinio balsavimo įvedimas yra tik laiko klausimas. ■

2008 m. rugpjūčio 31 d.

Mielas dienorašti,

atsikėliau anksti ryte. Atvėrus langą, kambaryje pasklido gaivus oro dvelksmas. Rytas buvo gana šiltas, saulės spinduliai žaidė kambaryje. Jėjo mama, atnešė pusryčius. Žinojau, kad tai paskutinis rytas, kai atsibudau savo gimtuose namuose. Susiruošėme su tėvais, susikrovėme daiktus į mašiną ir išvažiavome. Supratau ir labai gerai įsivaizdavau, kad nuo šiol mano gyvenimas visiškai pasikeis. Išvažiavome iš Punsko, praėjus 15 minučių, buvome pasienyje. Pervaziavus sieną, širdį suspaudė liūdesys,

lyg siela ilgėtusi gimtųjų vietų, tos gražios gamtos, atrodytų, gaivesnio oro. Atvažiavus į Vilnių, tėvai mane palydėjo į bendrabutį. Atsisveikino, išvažiavo. Kambarys pasirodė labai šaltas ir tuščias. Išsikrovusi daiktus, kambariui suteikiau šilumos bei namų jaukumo. Pavargusi po neįprastos dienos, nuėjau miegoti.

2011 m. rugsėjo 1 d.

Mielas dienorašti,

negaliu patikėti – jau ketveri metai kaip aš čia, Vilniaus lietuvių namuose, kurie man tapo gimtieji, net negaliu įsivaizduoti gyvenimo be šios mokyklos ir sutiktų man brangių žmonių. Jau pusė aštuonių, tuoj susitiksiu su jais. Jau nebegaliu sulaukti. Kiekvienais metais suprantu, kokią svarbą ir reikšmę man suteikia ši aplinka. Ši mokykla, kaip ir bendrabutis, yra tokie ypatingi, čia tu jauti namų šilumą, bendruomenės nariai tapo tau šeima, tu jautiesi reikalingas, vyrauja nuoširdumas, meilė, šiluma

ir pagarba. Žmogus, baigdamas mokyklą, jaučia skausmą, kad jam reikia palikti šituos antrus gimtuosius namus. Atrodo, kad baigiasi ypač svarbus gyvenimo etapas, bet jis to nenori, juk tiek nuostabių atsiminimų susiję su šiais lietuvių namais. Palikti šią gimtąją vietą yra tikrai labai sunku, kai žmogus taip prisiriša ir negali įsivaizduoti savo egzistavimo kitoje, svetimoje, aplinkoje. Susitikusi su draugais, supratau, kad jie mane išmokė tikros draugystės paslapčių, kad į draugą turi žiūrėti kaip į tau artimą šeimos narį, kurį myli ir už nieką pasaulyje nenori jo įskaudinti. Aš supratau, kad būna tikra draugystė. Nesigailiu atvažiavusi į Lietuvių namus. Čia praleista kiekviena akimirka, minutė buvo nepakartojama ir nepamirštama. Aišku, buvo ir liūdesio valandėlių. Bet, kaip sakoma, nėra to blogo, kas neišeitų į gera. ■

III G kl. mokinė
Patrycja Drucis,
Vilniaus lietuvių namai

KNYGELĖS, SKATINANČIOS VAIKŲ DVIKALBYSTĘ

Kartais knygos gimsta iš būtinybės. Prie tokių priskirčiau ir neseniai Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Lituanikos skyrių pasiekusias Carrie Norman ir Kate Woods 2013 metais Jungtinėje Karalystėje lietuvių ir anglų kalbomis išleistas knygeles, skirtas lietuviams vaikams, gyvenantiems Anglijoje.

Sumanymas rašyti dvikalbes knygas Anglijos lietuviukams kilo

Dalia
Cidzikaitė

anglei Carrie Norman, jau 20 metų dėstančiai anglų kaip pasirenkamąją kalbą. Pasak Carrie, mokykloje, kurioje ji dirba, net 30 proc. vaikų yra neseniai atvykę iš Lietuvos, o štai mokomosios dvikalbės medžiagos, kurią ji galėtų naudoti mokydama lietuviukus, labai trūko. Todėl ji ėmėsi tokią padėtį taisyti ir, į pagalbą pakvietusi grafikos dizainerę Kate Woods, leidosi į kelionę. Dviejų kalbos bitučių (būtent

taip Carrie ir Kate pavadino savo knygų seriją – angl. „Bee Lingual“) triušas nenuėjo veltui – šiandien Anglijoje gyvenantys lietuviai vaikai gali mokytis lietuvių ir anglų kalbų net iš aštuonių knygelių – akį traukiančių itin ryškiomis spalvomis, nuotaikingais piešiniais bei pačių vaikų nuotraukomis.

Knygeles galima nesunkiai suskirstyti į dvi grupes. Pirmosios keturios, skirtos patiems ▶

jauniausiems skaitytojams, apima pagrindinį ir būtiną vaikų žodyną – metų laikus, maistą, skaičius ir spalvas. Likusios keturios knygelės pasakoja apie lietuvių vaikų kasdienybę Anglijoje – mokyklą, kurioje mokosi, šeimą, pomėgius ir, žinoma, gyvenimą Anglijoje. Tai yra vyresniems vaikams taikoma mokomoji medžiaga.

Carrie įsitikinusi, jog skatinti dvikalbystę tarp emigrantų vaikų yra itin svarbu. Ne viena studija rodo, jog didesnė sėkmė mokantis lydi tuos emigrantų vaikus, jei šalia gyvenamojo krašto kalbos jie toliau mokosi ir savo gimtosios. Todėl viena iš svarbiausių Carrie bei jos bendradarbių mokykloje užduočių yra pirmiausia užtikrinti, jog vaikai supranta ir išmoksta pamokėlių medžiagą savo gimtąja kalba ir tik vėliau – angliškai.

Dvikalbių knygų tikslas yra su-tvirtinti gimtosios kalbos pamatus ir tuo pačiu gilinti kitos kalbos

Dvikalbių knygų tikslas yra sutvirtinti gimtosios kalbos pamatus ir tuo pačiu gilinti kitos kalbos žinias.

žinias. Tokį kelią pasirenka ir Carrie su Kate. Jų knygelėse lietuvių ir anglų kalbos pateiktos greta. Tiesą pasakius, lietuvių kalba netgi pirmąją – skaitydamas vaikas pirmiausia žodį ar sakinį perskaito lietuviškai ir tik paskui – angliškai.

Už knygelių lietuvių kalbą ir jos taisyklumą buvo atsakinga Carrie bendradarbė Asta, kuriai lietuvių kalba yra gimtoji. Nors keliuose vietose yra palikta korektūros klaidų (tiek gramatinių, tiek skyrybos) ir keletas sakinių sudaryti vadovaujantis anglų kalbos sakinių struktūra, bendras vaizdas yra geras. Noriu palinkėti autorėms būti dar atidesnėms leidžiant kitas lietuviškas knygeles.

Kita „Bee Lingual“ knygelių ypatybė yra ta, jog jos skirtos ne tik

vaikams, bet ir jų tėveliams. Carrie sako, jog jų knygų tikslas yra į vaikų mokymosi procesą įtraukti ir tėvus. „Mes pamatėme, – sako ji, – kad, nors dauguma emigrantų tėvų gana gerai kalba angliškai, jie ne visada gerai rašo ar skaito ta kalba.“ Carrie ir Kate ragina lietuvius tėvus skaityti jų knygeles drauge su vaikais. Autorės įsitikinusios, jog tėvų įsitraukimas į skaitymą žymia dalimi prisidės prie jų vaikų akademinės sėkmės tiek šiandien, tiek ateityje.

Anglų knygelės įdomios dar ir todėl, kad jose galima rasti informacijos, kaip Anglijoje gyvena lietuvių šeimos. Keturių knygelių „Mokyklos“, „Šeimos“, „Pomėgiai“ ir „Gyvenimas Anglijoje“ veikėjai yra tikri lietuviai vaikai bei jų šeimų nariai, kaip antai: apie savo mokyklą Anglijoje pasakoja Viktorija, apie savo ir savo šeimos pomėgius – Adrijus, gausią šeimą – trylikametė Niko, o gyvenimą naujoje šalyje – vos prieš dvejus metus į Angliją gyventi atvykusi Austėja. Maža to, knygelėse aprašyti vaikai buvo ir pirmieji jų skaitytojai. Jie ne tik perskaitė knygas, bet ir pasidalijo savo pastabomis bei įžvalgomis su Carrie ir Kate.

Knygų sėkmė pranoko autorių lūkesčius. Šiandien kalbos bitučių knygas galima įsigyti visoje Anglijoje. Be to, Carrie neslepia, jog norėtų šias knygas pardavinėti ir Lietuvoje. Autorės taip pat planuoja tokias pat knygas išleisti latvių, lenkų bei rusų kalbomis. O artimiausiuose planuose numatytos ir tolesnės lietuviškų knygelių serijos. Kas jose bus, Carrie nenorėjo išduoti, tik užsiminė, jog jos greičiausiai bus skirtos vyresnio amžiaus vaikams. Aš net neabejoju, jog jos bus tokios pat patrauklios ir naudingos tiek Anglijoje gyvenantiems lietuviams vaikams, tiek jų tėveliams. ■

ANSAMBLIS „GRANDIS“ ATVĖRĖ TAUTINIŲ ŠOKIŲ

KRAIČIO SKRYNIĄ

Gegužės 10 dieną Čikagos apylinkių didžiausias ir seniausias tautinių šokių ansamblis „Grandis“ atvėrė sukaktuvinę 55-ojo jubiliejaus šokių kraičio skrynią ir vaizdžiai bei džiaugsmingai parodė susirinkusiai publikai savo platų repertuarą.

Koncertas *Downers Grove North* gimnazijos teatre prasidėjo Lietuvos konsulo Čikagoje Marijaus Gudyno sveikinimo žodžiais, ne tik savo vardu, bet ir per jį perduotais sveikinimais iš Lietuvos. Perskaitytas ansamblui ir jo meno vadovei įteiktas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos padėkos raštas „Už lietuvių tautinės ir kultūrinės tapatybės puose-

lėjimą, etninio palikimo ir tradicijų sklaidą, išėvijios bendruomenės Jungtinėse Amerikos Valstijose stiprinimą“, pasirašytas kultūros ministro Šarūno Biručio. Gauti Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės ir Lietuvos ambasadoriaus JAV Žygmanto Pavilionio sveikinimai.

JAV lietuvių bendruomenės pirmininkė Sigita Šimkuvienė taip

pat „Grandį“ sveikino ir perdavė linkėjimų. Ji įteikė „Grandies“ meno vadovei Žalgirio medalį – žymenį, ant kurio užrašyta: „JAV lietuvių bendruomenės krašto valdybos padėka Violetai Fabianovich už ilgametį darbą JAV LB gretose ir nepailstama kultūrinę veiklą“, pasirašytą S. Šimkuvienės. Kiti gražūs sveikinimai ir laiškai su linkėjimais išspausdinti koncerto programos leidinyje.

Koncerto, pavadinto „Atverkim šokių kraičio skrynią“, programa prasidėjo jaunimo ir studentų ratelių mergaičių sušoktu šokiu „Kepurinė“, tada į sceną išingsniavo vienas po kito visi ansamblio septyni šokėjų rateliai, kuriuose šoko 185 šokėjai – vaikučiai, vaikai, jaunieji, studentai, suaugusieji ir pirmos dalies paskutiniai šokėjai – pagyvenusieji (veteranai).

Šiais metais koncerte pagyvenusieji (veteranai) šokėjai atšventė savo ratelio 30-metį. Juos, šokančius scenoje, stebėjo koncerte dalyvaujantys pirmieji to ratelio šokėjai, kurie buvo pagerbti koncerto pabaigoje: jiems prisegtos gėlės, pasidžiaugta jų buvimu. Ratelį nuo įsikūrimo mokė ilgametė ansamblio vadovė ir pirmoji to ratelio mokytoja Irena Smieliauskienė. Jai pagerbti, dabartinės ratelio mokytojos Vidos Brazaitės pamokyti, šokėjai sušoko I. Smieliauskienės sukurtą šokį (pagal J. Gaižausko muziką) „Telšių valsas“.

Kai kuriuos koncerto programos šokius šoko net kelių ratelių šokėjai. Pavyzdžiui, „Rusnietį“ šoko studentų ir suaugusiųjų rateliai. Šokį „Oi, tas oželis“ atliko vaikų ir pagyvenusiujų (veteranų) ratelių šokėjai. Vieną koncerto šokį – „Dūktinę polką“ – specialiai „Grandies“ jubiliejui sukūrė choreografas doc. dr. Vidmantas Mačiulskis pagal Dariaus Daknio muziką, ir pabaigoje girdėjosi „Ratuko“ muzika, kurią prieš daug

metų specialiai „Grandies“ ansambliui parašė Juozas Strolia.

Koncertui pasibaigus, scenoje sustojusiems visiems ansamblio šokėjams dar buvo kuo pasidžiaugti. Jie stebėjo ekrane rodomus ansamblio gyvenimo vaizdus – šokių šventes, koncertus, keliones bei pasirodymus Šiaurės ir Pietų Amerikoje, Australijoje ir Lietuvoje. Pažymėjimus gavo ansamblyje šokę 5, 10, 15 ir net 25-erius metus. Buvo pagerbta ir gėlėmis apdovanota jau dvidešimt metų ansamblio meno vadovės pareigas einanti Violeta Smieliauskaitė-Fabianovich. Iš salės prie mikrofono atėjo sveikinti kitų ansamblių šokėjai, taip pat šokantys Čikagos apylinkėse, ir iš toliausiai atvykęs Bostono „Sambūrio“ vadovas Tomas Mikuckis, kuris visus kvietė į 2016 metais Baltimorėje rengiamą išeivijos Šokių šventę.

Programoje visi stengėsi išpildyti mokytojų lūkesčius, šoko su pasididžiavimu bei meile lietuvių tautiniam šokiui. To nebūtų be pasišventusių mokytojų ir šeimos narių, kurie sudarė jiems galimybę šokti „Grandyje“. Sukaktuvinio koncerto programai šokėjus paruošė „Grandies“ kūrybinė grupė, sudarė ansamblio meno vadovė V. Smieliauskaitė-Fabianovich, mokytojų kolektyvas: Dalia Bilaisytė-DeMuth, Rima Birutienė, Vida Brazaitytė, Gintaras Grinkevičius, Vitalija Ivinskienė, Daina Matusaitienė, Monika Mikulionytė, Lidija Polikaitienė, Andreja Varaneckaitė, Rėda Ardytė-Pliurienė ir viena mokytoja padėjėja Daina Polikaitytė. Beveik visos mokytojos ansamblyje užaugo, tik kelios jaunystėje šoko tautinių šokių ansambliuose kituose miestuose – Detroite ir Klivlande. Ansamblis taip pat didžiuojasi turintis net du Lietuvoje mokslus baigusius choreografus: G. Grinkevičius ansamblyje mokytojauja jau

Beveik visos mokytojos ansamblyje užaugo, tik kelios jaunystėje šoko tautinių šokių ansambliuose kituose miestuose – Detroite ir Klivlande.

18 metų, o V. Ivinskienė mokytojauja ir pati šoka jau 5 metus.

Koncertui buvo paruošti du leidiniai. Mažajame buvo surašyta koncerto eiga, išvardinti asmenys, prisidėję prie įvairių koncerto ruošos darbų. V. Brazaitytės parengtame didesniajame programos leidinyje galima rasti straipsnių apie ansamblio gyvenimą, visų šokėjų vardus bei pavardes, sveikinimus ir daug nuotraukų.

Po gegužės 10 dieną *Downers Grove* gimnazijos salėje vykusio koncerto sceną puošusi tautodailininko Antano Tamošaičio skrynia buvo sugrąžinta į savo vietą Tautodailės institute. Vyresni šokėjai, ansamblio šokėjų tėvai, mokytojai bei rėmėjai išvyko iškilmingai vakarieniam į Pasaulio lietuvių centrą. Jie šoko ir išbandė savo laimę loterijoje išlošti gėrybių pilnus krepšius. Vakarieniš svečiams staigmena buvo netikėtas svečias, Čikagoje viešėjęs ir vakarieniš užsukęs muzikantas iš Lietuvos Kostas Smoriginas.

„Grandies“ ansamblį įsteigė LSS (Lietuvių skautų sąjunga) ir jų vadovai pakvietė pirmą šokių mokytoją Ireną Šilingienę, kuri mokytojavo 1953–1958 m. Po pertraukos, 1964 m., Irena Smieliauskienė būrė savo vadovaujamas skaites bei Čikagos aukštesniosios lituanistinės mokyklos (ČALM) mokinius į šokių grupę, iš anksčiau veikusios grupės vadovės gavo leidimą pavadinti ratelį tuo pačiu „Grandies“ vardu. Jos 30 metų vadovavimo laikotarpiu ansamblis augo, klestėjo, koncertavo ir keliavo. Šokių ansamblio grandinė nenutrūko, kai ansamblio vadovavimą perėmė daug metų su ja dirbusi jos dukra V. Smieliauskaitė-Fabianovich.

Po „Grandies“ jubiliejinio koncerto vieni šokėjai vėl grįš prie darbų, kiti sės prie knygų, užbaigs mokslo metus ir lauks vasaros poilsio bei linksmybių. O 55 ansamblio šokėjai dar lankys šokių repeticijas – jie vyks į Lietuvą ir dalyvaus Dainų šventės Šokių dienoje „Vėtros“ futbolo stadione liepos 5 d. Savo skyrelyje gegužės 10 dienos koncerto leidinyje „Grandies“ meno vadovė Violeta Smieliauskaitė-Fabianovich rašė: „Ansamblis Irenos Smieliauskienės dėka tvirtai stovi: sekame jos pėdomis, jungiame visas šokėjų širdis į vieną ilgą grandinę. Jei jaunimas neras laiko šokti, nebus „Grandies“... Kol kas „Grandis“ tikrai gyvuos. Juk po vasaros atostogų „Grandies“ vadovai ir mokytojai vėl kvies lietuvių tautinius šokius mylinčius grįžti į ansamblį ar prie jo prisijungti ir ruošti naujam sezonui, kurio metu išmoks naujų lietuvių tautinių šokių, sušoks jau anksčiau išmokus, bendraus, džiaugsis gražiu lietuviškų tradicijų paveldu... Daugiau informacijos apie ansamblį galima rasti: www.grandis-chicago.org. ■

„Grandies“ informacija